

instytut muzyki i tańca

NOWE INTERPRETACJE

II EDYCJA

WPROWADZENIE DO PROGRAMU

- **IDEA PROGRAMU**

Intencją programu „Nowe Interpretacje” jest aktywizacja polskich artystów wykonawców na polu prezentacji rodzimej muzyki, zwłaszcza tej, która stosunkowo rzadko gości na polskich estradach koncertowych i scenach muzycznych. Szeroka formuła programu stwarza możliwość zachęcania wykonawców do sięgania po dzieła polskich kompozytorów wszystkich epok, od muzyki dawnej po najnowszą, dobieranej pod różnorodnym kątem stylistycznym i chronologicznym oraz popularyzacji twórców, których dorobek jest stosunkowo mało znany i słabo rozpowszechniony. Założeniem programu jest stworzenia warunków przyczyniających się do urozmaicenia repertuaru koncertowego polskich instytucji i festiwali oraz wzbogacenia polskiego życia muzycznego.

- **OPIS I FORMUŁA ORGANIZACYJNA PROGRAMU**

W ramach realizacji programu „Nowe Interpretacje” Instytut Muzyki i Tańca zapewnia wsparcie finansowe polegające na pokryciu kosztów honorariów wykonawczych artystów indywidualnych oraz zespołów pozainstytucjonalnych. Wspieramy te wykonania koncertowe, podczas których artyści po raz pierwszy prezentują utwór lub utwory wskazanych w danej edycji programu kompozytorów lub epok muzycznych. Wsparcie finansowe nie jest kierowane do instytucji lecz bezpośrednio do artystów muzyków, aby mogli oni poszerzać swój repertuar o pozycje kolejnych twórców lub następne dzieła kompozytorów, których utwory mają już w swoim artystycznym dossier z myślą o konkretnych, zaplanowanych występach podczas koncertów, festiwali, kursów, warsztatów lub innych otwartych dla

publiczności wydarzeń muzycznych. Program adresowany jest więc do polskich solistów, zespołów kameralnych i chóralnych, kameralistów, dyrygentów i chórmistrzów. Instytucjonalne zespoły artystyczne, niezależnie od statusu czy organizatora, nie mogą aplikować o dofinansowanie swoich honorariów, mogą natomiast złożyć wniosek jako organizator koncertu i zachęcić artystów zaproszonych do udziału w koncercie lub doangażowanych do swojego zespołu do wnioskowania o pokrycie honorariów w ramach programu.

Realizacja programu wymaga współdziałania ze strony instytucji lub innych organizatorów wydarzeń muzycznych. Wniosek aplikacyjny do programu składany jest łącznie przez obie strony, a jego częścią są oświadczenia potwierdzające zaplanowaną prezentację koncertową z programem spełniającym wymogi regulaminu. Po pozytywnym rozpatrzeniu przez komisję opiniującą wniosek aplikacyjnego w ramach realizacji programu zawierane są dwie umowy - jedna, zawierana bezpośrednio pomiędzy Instytutem Muzyki i Tańca a artystą wykonawcą lub zespołem wykonawców dotycząca pokrycia honorarium oraz druga, pomiędzy Instytutem a organizatorem koncertu, festiwalu lub innej imprezy muzycznej w zakresie współorganizacji wydarzenia muzycznego, na którym wykonane zostaną utwory objęte regulaminem danej edycji programu. Ograniczenie dotyczące dofinansowania w ramach programu honorarium dla artysty raz na dwa lata dotyczy tylko i wyłącznie artystów indywidualnych, niezależnie od formacji artystycznej w jakiej występują.

KOMPOZYTORZY II EDYCJI PROGRAMU

GRZEGORZ GERWAZY GORCZYCKI

(ok. 1665-1734)

Poczynając od II połowy XVII wieku, wspaniały rozwój polskiej muzyki został przerwany wskutek nasilających się w Rzeczypospolitej Obojga Narodów konfliktów wewnętrznych i wyniszczających wojen. Pasma dramatycznych zdarzeń, które stopniowo zmieniły Polskę z państwa pretendującego do roli mocarstwa w przedmiot przetargów ościennych krajów zapoczątkował najazd szwedzki (1665-1660), który trwale zachwiał potęgą kraju powodując m.in. utratę ogromnej części dorobku kulturalnego.

A jednak chyląca się ku upadkowi Rzeczypospolita epoki Sasów wydawała twórcę europejskiego formatu, porównywanego z samym Haendlem. Był nim Grzegorz Gerwazy Gorczycki uznawany za najwybitniejszego kompozytora polskiego XVIII wieku. Ten, gruntownie wykształcony na uniwersytetach w Krakowie, Pradze i Wiedniu teolog, muzyki i filozofem był wieloletnim nadwornym kapelmistrzem katedry na Wawelu. Aktywnie i z wielkim poświęceniem zajmował się także filantropią.

Odnaleziona twórczość Gorczyckiego obejmuje kilkadziesiąt, głównie religijnych utworów utrzymanych zarówno w wyrafinowanym, dowodzącym głębokiej znajomości sztuki XVI-wiecznego kontrapunktu *stile antico*, jak i w dojrzałym barokowym *stile concertato*. Prawie wszystkie wokalnie-instrumentalne dzieła utrzymane w technice koncertującej zostały odkryte dopiero w II połowie XX wieku. Najwybitniejszym dziełem Gorczyckiego i zarazem ukoronowaniem polskiej muzyki barokowej jest *Completorium* odnalezione w 1961 roku w kościele parafialnym w Rakowie Opatowskim. Rozbudowany, 7-częściowy utwór oparty jest na tekście *Komplety* - ostatniej modlitwy z tzw. liturgii godzin (brewiarza), odmawianej przed udaniem się na spoczynek i wieńczącej trud dnia. Tak jak w liturgii podstawą *Completorium* Gorczyckiego są psalmy. Wśród innych najbardziej znanych utworów kompozytora znajdują się takie dzieła jak *Missa Paschalis*, *Missa Rotare*, *Tota pulchra es Maria*, *Laetatus sum* oraz *Conductus Funebris*.

- Biogram Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego wraz z listą dzieł:
www.culture.pl
- Utwory wydane drukiem, do wypożyczenia lub dostępne on-line:

Musica Iagellonica, seria *Monumenta Musicae in Polonia*

Grzegorz Gerwazy Gorczycki: *Opera omnia*. Tom I: utwory wokalne (opr. Alicja Wardęcka-Gościńska i Karol Mrowiec)

[Grzegorz-Gerwazy-Gorczycki-Opera-omnia.-Tom-I-Utwory-wokalne](#)

Grzegorz Gerwazy Gorczycki: *Opera omnia*: Tom II: utwory wokально-instrumentalne II (opr. Karol Mrowiec)

[Grzegorz-Gerwazy-Gorczycki-Opera-omnia.-Tom-II-Utwory-wokalno-instrumentalne](#)

Polskie Wydawnictwo Muzyczne, seria *Wydawnictwo Dawnej Muzyki Polskiej - Early Polish Music*

[Wydawnictwo Dawnej Muzyki Polskiej](#)

Polskie Wydawnictwo Muzyczne (księgarnia i materiały do wypożyczenia)

www.pwm.com.pl

Wydawnictwo Muzyczne Triangel

www.triangel.com

Biblioteka utworów chóralnych, Federacja Ceacilianum

biblioteka.caecilianum.eu

KAROL LIPIŃSKI **(1790-1861)**

Karol Lipiński przeszedł do historii jako jeden z najwybitniejszych skrzypków wirtuozów XIX wieku. Jego gra, odznaczająca się niezwykle maestrią techniczną, wyjątkowo nośnym i pełnym dźwiękiem oraz wielką wrażliwością artystyczną przyniosła mu rozgłos i podziw w całej Europie, sprawiając, że artystę często porównywano z samym Niccolò Paganinim, z którym często mierzył się w bezpośrednich konfrontacjach artystycznych.

Lipiński był nie tylko wybitnym solistą, a także kameralistą, ale także prężnym organizatorem życia muzycznego w polskich i zagranicznych ośrodkach (m.in. przez dwadzieścia lat pełnił urząd nadwornego kapelmistrza na dworze saskim w Dreźnie, gdzie sprawował także funkcję koncertmistrza orkiestry operowej) oraz popularnym w swoich czasach kompozytorem.

Podobnie jak inni wielcy wirtuozi minionej epoki, większość kompozycji Lipińskiego stworzył na użytek własnej, niezwykle intensywnej działalności koncertowej, zatem większość jego dzieł to utwory solowe przeznaczone na skrzypce z towarzyszeniem fortepianu lub orkiestry, dzieła kameralne i koncerty skrzypcowe, z którym największe uznanie i popularność zdobył *II Koncert D-dur* op. 21, zwany *Wojskowym*. Także w swoich utworach orkiestrowych kompozytor często powierzał wiodącą rolę skrzypcom. Koncerty, kaprysy, polonezy i rondo Lipińskiego zawierają najtrudniejsze elementy wirtuozowskiej techniki skrzypcowej i wymagają od wykonawców najwyższej biegłości technicznej, a jednocześnie dzięki dużej inwencji melodycznej, taneczności i zamiłowaniu do kantyleny dają szerokie pole do zademonstrowania muzykalności.

Dzieła Lipińskiego, wśród których dużą część stanowiły okolicznościowe kompozycje o popisowym charakterze, często oparte na znanych temat z oper włoskich, były wysoko oceniane przez jego współczesnych i zajmowały poczesne miejsce w repertuarze koncertowym I połowy XIX wieku. Obecnie, utwory Lipińskiego coraz częściej powracają na polskie estrady koncertowe.

- Biogram Karola Lipińskiego i spis najważniejszych utworów:

www.culture.pl

- Dzieła wydane drukiem, do wypożyczenia lub dostępne on-line:

Polskie Wydawnictwo Muzyczne:

www.pwm.com.pl

Wydawnictwo Eufonium

<http://eufonium.pl>

Cyfrowa Biblioteka Narodowa

www.polona.pl

Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa

www.dbc.wroc.pl

IMSLP, Petrucci Music Library

<http://imslp.org>

Wiele spośród XIX-wiecznych oraz współczesnych wydań dzieł kompozytora znajduje się w Bibliotece Narodowej, Bibliotece Jagiellońskiej oraz w bibliotekach uniwersytetów i akademii muzycznych na terenie całego kraju. Pozycje te, częściowo wyszczególnione są w katalogu internetowym Instytutu Muzykologii UJ:

<http://karo.umk.pl>

Największy zbiór dzieł solowych i kameralnych kompozytora znajduje się w Bibliotece Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu. Istnieje możliwość skopiowania posiadanych przez Bibliotekę materiałów (są to kserokopie sporządzone do celów naukowych) na użytek własnych potrzeb koncertowych.

TADEUSZ BAIRD (1928-1981)

Muzyka Tadeusza Bairda jest zjawiskiem bardzo odrębnym we współczesnej muzyce polskiej (...) Nazywano go „tradycjonalistą” i „romantykiem współczesności (...). Ożywczy strumień tradycji wpływał do muzyki Tadeusza Bairda różnymi kanałami. I tylko talent wielkiego formatu mógł, czerpiąc z tylu źródeł, stworzyć sztukę tak wybitną i autentyczną, tak bardzo indywidualną i zarazem w swym humanizmie uniwersalną.

(Izabella Grzenkiewicz; T. Baird i I. Grzenkiewicz - *Rozmowy, szkice, refleksje.*
PWM, Kraków 1998)

W jego partyturach odnajdujemy szczególną dbałość o piękno dźwięku
(Krzysztof Baculewski - *Historia Muzyki Polskiej, Współczesność, cz.1: 1939-1974*, Sutkowski Edition
Warsaw, 1996)

Przedwcześnie zmarły Tadeusz Baird należy do grona najbardziej utalentowanych i oryginalnych kompozytorów polskich II połowy XX wieku. Jego niezwykle bogata ilościowo i zróżnicowana stylistycznie twórczość przechodziła różne fazy - od neoklasycyzmu po dodekafonię w stylu Albana Berga. Niezależnie od ewolucji stylistycznej, twórczość Bairda najlepiej określają dwie postawy - silne zakorzenienie w tradycji oraz liryczna, przepojona melodyjnością i z ducha romantyczna ekspresja. Idea tworzenia muzyki mocno powiązanej z tradycją poprzednich epok - poczynając od renesansu i baroku, a jednocześnie pogodnej i komunikatywnej szczególnie silnie przejawiała się w pierwszej, neoklasycznej fazie jego twórczości. Z tego okresu pochodzi jedno z najbardziej znanych dzieł kompozytora - *Cztery sonety miłosne na baryton i orkiestrę* (1956). Utwór, napisany do sonetów miłosnych Williama Szekspira to jedna z pierwszych polskich kompozycji drugiej połowy XX wieku obficie wykorzystująca elementy archaizacji muzycznej. Wzorowany na stylistyce quasi-renesansowej i operujący prostymi środkami muzycznymi, urzeka przejrzystą formą i pełną surowego piękna liryczną ekspresją, tak charakterystyczną dla wysublimowanej estetyki tego kompozytora. Do innych, szczególnie prześlągniętych pierwiastkiem lirycznym kompozycji Bairda można także zaliczyć: suitę *Colas Breugnon*, *Cztery nowele*, *Cztery dialogi*, *Sinfonię breve*, *Canzonę*, *Elegię*, *Koncert obojowy* oraz *Concerto lugubre*.

- Biogram i lista najważniejszych dzieł Tadeusza Bairda:

<http://www.polmic.pl/>

- Utwory wydane drukiem i do wypożyczenia:

Polskie Wydawnictwo Muzyczne

Utwory wydane drukiem:

www.pwm.com.pl

Katalog wypożyczeniowy:

www.pwm.com.pl/B_katalogMenu

Wydawnictwo Euterpe

www.euterpe.pl

